

gezin van negen personen. Vader sinds vier jaren werkloos, h jzelf had sinds zijn zeventiende jaar niet meer gewerkt. De drie oudste broers (een-en-twintig, negentien en zeventien jaar) moeten iedere middag, evenals vader, om half drie stempelen om te controleren dat er geen bijverdienste gemaakt wordt. *Wanderschaft*, zoals dat in Duitsland nog wel eens een tijdelijke oplossing was voor jonge kerels, is daardoor in Holland onmogelijk. De ondersteuning bedroeg f 16, waarvan f 3,50 voor huur (een kamer en een kleine keuken) plus f 1 voor zieken- en begrafenisfonds af moest. Vlees kwam er ongeveer eens in de maand op tafel (voor vader), warm eten deden ze twee keer in de week: aardappelen met lawaaisaus. Suiker in de koffie zelden. Melk uitsluitend voor in de thee. De laatste eieren hadden zij gegeten met Pasen. Vader had bij de steun een nieuw stel kleren voor moeder aangevraagd, maar ze moesten nog een half jaar wachten. Moeder wordt daar sjagrijnig onder, vertelde hij, en daarom zaten de jongens, als het enigszins weer was, liefst buiten op een stoep te kaarten. Een uitzondering maakte de zaterdag wanneer zijn goed gewassen wordt. Daar hij maar  en stel ondergoed had, moest hij dan in bed blijven tot het weer droog was. Op de steun van dit gezin kortte Burgerlijk Armbestuur bij de nieuwe regeling f 2.¹

Op woensdag 4 juli had, in Amsterdam, een communistische mantelorganisatie, het Werklozen Strijdcomit , een protestvergadering tegen de steunverlaging belegd in een zaal aan de Rozengracht. Het was er aanvankelijk kalm totdat, aldus de politie, 'een vrouw op het podium trad en met krijgende stem begon te schreeuwen dat zij zeven gulden minder steun had ontvangen. Hierdoor sloeg de stemming eensklaps om.'² De aanwezige rechercheurs werden de zaal uitgedrongen, enkele honderden aanwezigen trokken de Jordaan in. Het kwam er spoedig tot gevechten met de politie. Donderdag opnieuw: toen werden versperringen opgeworpen, de overvalauto's kwamen er niet meer door, om de Jordaan heen werden de bruggen opgehaald, sommige in brand gestoken. In de nacht van donderdag op vrijdag rukten politietroepen, mariniers en infanteristen, met kleine pantserwagens uitgerust, het roerige stadsdeel binnen. Er werd veel geschoten, en met scherp: toen het zaterdag in de Jordaan en elders in Amsterdam weer rustig was, waren er zeven doden en meer dan tweehonderd gewonden te betreuren. Kleinere ongeregelheden hadden zich voorgedaan in Rotterdam, Den Haag, Enschede, Almelo en Heerlen.

Gevechten tussen werklozen en politie-agenten waren er al eerder geweest: menigmaal hadden communisten of anderen kleine demonstraties georganiseerd die door de politie uiteengeslagen waren. Er leefde kennelijk

¹ *Links front* (aug. 1934) aangehaald door Cornelissen e.a.: *De taai  rooie rakkers*, p. 84-85. ² CI: *Overzicht 1934*, no. 4, p. 1.